

sl

Evropska unija
Regionalna politika

info regio

| št. 28 | December 2008 | **panorama**

**Zelena knjiga
o teritorialni koheziji,
pot naprej**

Vsebina

Zelena knjiga o teritorialni koheziji, *pot naprej*

Zelena knjiga o teritorialni koheziji – preoblikovanje raznolikosti v prednost

Katera vprašanja se pojavljajo v zvezi s prihodnostjo kohezijske politike v Evropi?
Panorama predstavlja zeleno knjigo in obravnava nekatera ključna vprašanja.

Zelena knjiga z različnih vidikov

Pet neposredno vključenih oseb v intervjujih predstavlja svoje
pogleda na zeleno knjigo, njeno področje uporabe in cilje.

Evropska združenja za teritorialno sodelovanje – kaj so in kako delujejo

Novi instrument, ki ga je Komisija uvedla, da bi regijam pomagala pri združevanju
pod okriljem pravne osebe, omejila birokracijo in odstranila ovire za sodelovanje.

Poročilo: pariška konferenca o teritorialni koheziji in prihodnosti kohezijske politike

Panorama je odpotovala v Pariz na dvodnevno konferenco, s katere poroča o bistvenih
sporočilih in predstavljenih mnenjih ter vprašanjih za spodbuditev razprave.

Koledar dogodkov

REGIO in mreže

Spletni naslov

Fotografije (strani): European Commission (3, 4, 5, 7, 9, 11, 12, 14, 15, 16, 17),
EPA PHOTO/CTK/MILAN KOSECEAR (6), EPA PHOTO/ATTILA KISBENEDEK (8).

Naslovnica: Wind generator at Blyth, United Kingdom.
Fotografija: European Commission.

Urednik: Raphaël Goulet, Evropska komisija, GD za regionalno politiko.

Drugi sodelavci: Tipik S.A.

Revija je natisnjena v angleščini, francoščini in nemščini
na recikliranem papirju, v 22 jezikih Evropske unije pa je na voljo na:
http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

Mnenja, izražena v tej publikaciji, so mnenja avtorja in ne
izražajo nujno stališč Evropske komisije.

4

8

12

13

18

19

20

Na kratko

Teritorialna kohezija – preoblikovanje raznolikosti v prednost

Zelena knjiga o teritorialni koheziji, ki jo je pred kratkih objavila Komisija, je spodbudila razpravo o vprašanjih, ki so bistvena za delovanje EU. Zelena knjiga vpliva ne samo na kohezijsko politiko, ampak odpira vprašanja o naravi teritorialnega sodelovanja, o tem, kako ljudje uporabljajo prostor, v katerem živijo, o teritorialnih posledicah sektorskih politik ter odnosu med sodelovanjem in konkurenčnostjo. Življenjski slogi se spreminjajo, pojavljajo se izzivi, ki so bili nekoč nepredstavljeni. Oblasti na vseh ravneh v Evropi se morajo odzvati. Vprašanje pa je, kako.

Ob tako plodni razpravi, ki se razširja na najrazličnejše teme, je ta številka Panorame posvečena samo zeleni knjigi. Pokukali smo v zeleno knjigo, poročamo z dvodnevne uvodne konference v Parizu, intervjujali smo pet ljudi, neposredno vključenih v regionalno politiko na različnih ravneh, da bi spoznali njihove upe in bojazni, predstavljamo pa tudi novo orodje EU za lažje čezmejno sodelovanje regij – Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje, EZTS.

Teritorialna razsežnost je že od vsega začetka bistvo kohezijske politike prek sistema upravičenosti, sistema razdeljevanja finančnih sredstev ali načina, na katerega je organizirano načrtovanje programov. Vendar pa številni menijo, da je treba izboljšati zadovoljevanje teritorialnih potreb z javnimi politikami, čeprav trenutno ni soglasja o tem, kako bi to storili. V zvezi s tem so Evropski parlament, ministri, pristojni za razvoj mest in teritorialno kohezijo, na neformalnem srečanju v Leipzigu leta 2007 in številna združenja, ki predstavljajo posebne vrste ozemelj, zaprosili Komisijo, naj pripravi knjigo o teritorialni koheziji. Zelena knjiga je naš odgovor.

Cilj, za katerega si Komisija prizadeva s sprožitvijo razprave, je doseči skupno razumevanje teritorialne kohezije in enotne evropske rešitve.

Vabim vas, da si preberete to številko revije Panorama in obiščete spletno stran Inforegio, posvečeno zeleni knjigi http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/index_sl.htm

Pridružite se razpravi in predstavite svoje mnenje!

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'DHübner'.

Danuta Hübner
komisarica za regionalno politiko

Spreminjanje teritorialne raznolikosti v prednost – zelena knjiga o teritorialni koheziji

Gostota, oddaljenost in razdelitev: trije dejavniki, ki jih Svetovna banka v poročilu za leto 2009 opredeljuje kot dejavnike, ki bi lahko vplivali na hitrost gospodarskega in socialnega razvoja. Komisija v zeleni knjigi o teritorialni koheziji poudarja tri mogoča področja, na katerih se lahko spopademo s temi izzivi; obravnava regije s posebnimi geografskimi značilnostmi; razpravlja o pojmu teritorialne kohezije pri načrtovanju politik EU in odpira razpravo na temo kohezije.

Svet je leta 2006 sprejel strateške smernice Skupnosti, v katerih je navedeno, da mora biti „spodbujanje teritorialne kohezije del prizadevanja, da se zagotovi, da ima vsa Evropa priložnost prispevati k rasti in zaposlovanju“. Tudi v strateških smernicah za razvoj podeželja je poudarjen prispevek povezanih programov k teritorialni koheziji.

Vedno bolj se priznava, da so potrebni sodelovanje, dialog in partnerstvo med različnimi ravnmi oblasti, organizacijami in ljudmi, ki udeležujejo politiko.

Komisija je ob upoštevanju teh vprašanj in sprememb, ki jih je prinesla nedavna širitev, potrebe po uskladitvi sil za spopad z izzivi globalnega gospodarstva in nujnega prizadevanja za bolj trajnostno rast objavila to zeleno knjigo in začela posvetovanje. O čem torej dejansko razpravljamo?

Koncentracija – povezovanje – sodelovanje: odgovor na izzive

Koncentracija

EU ima nenavaden vzorec poselitve s približno 5 000 mesti in skoraj 1 000 velemesti, razpršenimi po vsej Evropi. Čeprav je mestno omrežje sorazmerno gosto, živi v velemestih več kot pet milijonov prebivalcev, kar je samo 7 % prebivalstva, v primerjavi s 25 % v ZDA.

Na svetovni ravni so velemesta v EU manjša, kar vpliva na produktivnost. Za EU je značilna manjša prostorska zgoščenost gospodarske dejavnosti kot za druge razvite dele sveta, kar kaže na poseben evropski način življenja, ki ceni trajnostni razvoj, varovanje naravnih virov in kulturne tradicije. Vse to pomeni, da je mestno življenje sicer zelo razširjeno, ni pa zgoščeno: prebivalci mest živijo blizu podeželja, prebivalci podeželja pa imajo pogosto preprost dostop do storitev. Majhna in srednje velika mesta so pomembnejša, kot bi lahko sklepali glede na njihovo velikost, saj zagotavljajo infrastrukturo in storitve, ki so bistvene za preprečevanje upadanja števila prebivalstva na podeželju in priseljevanja v mesta.

Kako lahko na ozemlju, za katero je značilno veliko majhnih in srednje velikih mest, dosežemo prednosti zgoščene gospodarske dejavnosti in se hkrati izognemo negativnim stranem, kot so onesaženost, preobremenjenost, propadanje mestnih predelov in socialna izključenost? Odgovor je spodbujanje sodelovanja, interakcije in povezovanja med mesti, velemesti in okoliškim podeželjem. Da bi Evropa izkoristila dvig produktivnosti, ki ga prinaša zgoščevanje gospodarske

Treba je spodbujati gospodarske koristi koncentracije in hkrati ohraniti pozitivne vidike evropskih mest in velemest.

dejavnosti, mora kritično maso doseči s povezovanjem v omrežja, ne pa s povečevanjem števila prebivalcev v ogromnih velemestih.

Teritorialna kohezija nas sprašuje, kako čim bolj izkoristiti ta izjemni in raznoliki poselitveni vzorec, saj evropski državljani ne bi smeli biti prikrajšani pri zaposlitvenih možnostih, nastanitvenih razmerah, dostopu do javnih storitev itd. samo zato, ker živijo v neki regiji.

Napredni sistemi za upravljanje prometa fizično zblížajo ljudi, boljša uporaba tehnologije pa spodbuja izmenjavo zamisli.

Povezovanje

Ne glede na to, kako uravnotežena bo urbanizacija v prihodnosti, je treba približati posamezna somestja in ljudi, ki živijo v njih. Prva stvar, na katero pomislimo, so prometne povezave, vendar povezovanje vključuje tudi: dober širokopasovni dostop do interneta; povezavo do zanesljive oskrbe z energijo; vezi med raziskovalnimi središči in gospodarstvom ter zagotavljanje, da se izpolnjujejo posebne potrebe prikrajsanih skupin.

V novih državah članicah so dobre cestne povezave redke, železniška omrežja pa pomanjkljiva; železniške proge večinoma niso primerne za vlake visoke hitrosti in so pogosto potrebne popravil. Treba je vzpostaviti napredne sisteme za upravljanje prometa. Ne dosegamo zmanjšanja izpustov CO₂, ki bi ga lahko dosegli s prevažanjem tovora po vodi – prevoz po morskimi in kopenskimi vodnih poteh še vedno ni dovolj razvit.

Dostop do storitev splošnega pomena, kot sta zdravstvo ali izobraževanje, je na podeželju pogosto težaven. V oddaljenih regijah je povprečno več kot 40 % prebivalstva oddaljenega več kot pol ure vožnje od najbližje bolnišnice, več kot 43 % pa več kot uro od univerze. Možnosti informacijske in komunikacijske tehnologije pri zagotavljanju telemedicine in učenja na daljavo niso izkoriščene.

Velemestna okolja, ki presegajo lokalne in regionalne meje, ter obmejne regije v EU-15 že vrsto let izkoriščajo kohezijsko politiko s pozitivnimi učinki, vključno z boljšo dostopnostjo, kakovostjo in učinkovitostjo čezmejnega zdravstvenega varstva, kar je pomembno, saj ni jasnih pravil glede dostopa.

EU je na jugu in vzhodu obkrožena z regijami, ki imajo še nižji bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca od zunanjih obmejnih območij Unije – ki imajo že tako najnižjo stopnjo BDP v EU. V nekaterih od teh držav zunaj EU se število prebivalstva povečuje, zato je migracijski pritisk velik.

Za razpravo

Treba je oblikovati skladne politike za infrastrukturo in gospodarsko sodelovanje v novih državah članicah in obmejnih regijah stare železne zavese. Treba si je tudi prizadevati za izboljšanje uporabe morskih območij in prehajanja kopensko-morskih meja.

Za razpravo

Potreben je skladnejši in bolj trajnosten razvoj, ki krepi konkurenčnost in hkrati spoštuje naravne vire, kot je odprto podeželje. Tak razvoj naj bi zagotavljal tudi socialno kohezijo. To pomeni izogibanje prevelikim koncentracijam rasti in hkrati zagotavljanje pomoči vsem, da lahko izkoristijo prednosti življenja v mestih in velemestih – na primer dostop do bolnišnic in šol.

Sodelovanje

Vprašanja, pri katerih je potrebno tesnejše sodelovanje, so lahko kočljiva – težave, za katere se zdi, da se pojavijo in prizadenejo samo eno regijo, lahko dejansko izvirajo zunaj tega ozemlja. Onesnaženje tal se zdi značilno lokalna težava, ko se pojavi, povzročijo pronicanje, ki prizadene drugo državo – onesnažijo lahko podzemne vode, račune za neodgovorno obnašanje ene države pa mora tako poravnati druga. Podnebne spremembe, ki jih spremljajo poplave, požari in suše, so očitni izzivi, zaradi katerih bo potrebno še učinkovitejše čezmejno sodelovanje.

Tako kot okoljska problematika pomeni izziv za preteklo dojemanje meja, ločnic in neodvisnih regij, tudi sodobni tokovi dela zahtevajo tesno partnerstvo med območji, ki so se včasih dojemala kot nepovezane in ločene entitete. Gospodarski razvoj, javni prevoz ter dostop do zdravstvenega varstva, visokošolskega izobraževanja in usposabljanja – vse to presega regionalne meje.

Dodana vrednost sodelovanja je splošno priznana. Po 14 letih programov, namenjenih temu vprašanju, Komisija upa, da bo zelena knjiga pozornost usmerila na koristi napredovanja teritorialnega sodelovanja na novo raven. To je že vidno pri razvijajoči se strategiji EU za baltsko regijo, pri kateri se preskuša nova opredelitev narave teritorialnega sodelovanja, pri kateri so poudarjene skladnejše strategije, skupni cilji skupnosti in učinkovita orodja izvajanja.

Vendar je treba ideale uresničiti v praksi in ugotoviti, kako lahko spodbudimo doseganje ciljev. Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje (EZTS) zagotavlja različnim upravam pravni okvir za sodelovanje – vendar je na tem področju mogoče in treba doseči več.

Za razpravo

Treba je uveljaviti preprostejše, učinkovitejše in prilagodljivejše orodje za spodbujanje sodelovanja med različnimi upravnimi in institucionalnimi kulturami; EZTS je spodbuden prvi korak.

Za razpravo

Ali regije s posebnimi geografskim značilnostmi potrebujejo posebne ukrepe politike?

Geografija – prijateljica ali sovražnica?

Gorske in otoške regije imajo posebne gospodarske značilnosti, tako kot je posebna tudi njihova topografija. Čeprav so v številnih primerih dobro izkoristile turizem, ki je spodbudil lokalno gospodarstvo in jim zagotovil sredstva in spodbudo za prometne povezave ter dobre osnovne storitve, so zaradi njega postale tudi ranljive. Njihovo gospodarstvo je zaradi odvisnosti od enega samega sektorja v nevarnosti, ki jo še zaostrujejo težave zaradi podnebnih sprememb – otokom grozita dvig morske gladine in obalna erozija, goram pa umikajoči se ledeniki in zmanjšanje količine snežnih padavin.

Razvoj dodatno ovira tudi dostopnost – otoki so pogosto v obrobni regijah, gorska območja pa velikokrat delujejo kot naravne pregrade med državami članicami in krepijo vpliv meja. Mednarodno sodelovanje na teh območjih je torej bistvenega pomena ne samo za gorska območja, ampak tudi za nižinska območja, ki jih ločujejo.

Zakaj je zdaj pravi čas za objavo zelene knjige?

Razprava o teritorialnem razvoju se je začela na začetku devetdesetih let z objavo dveh poročil, Evropa 2000 in Evropa 2000+. Vendar se je koncept teritorialne kohezije pojavil šele leta 1995 na zasedanju Skupščine evropskih regij v Antwerpnu.

Čez dve leti je bil koncept vključen v Amsterdamsko pogodbo (člen 7d), leta 1999 pa so države članice sprejele Evropsko perspektivo prostorskega razvoja. Pogosta srečanja ministrov, pristojnih za prostorsko načrtovanje in regionalni razvoj, iz različnih vlad so pripeljala do sprejetja Teritorialne agende, v kateri so določene tri prednostne naloge kohezije:

- osredotočiti nacionalne in regionalne politike teritorialnega razvoja na čim boljše izkoriščanje teritorialnih prednosti;

Geografski elementi, kot so gorovja, pomenijo izziv za naše preteklo dožemanje meja.

Kohezijska politika – spreminjanje teritorialnih izzivov v prednosti.

- okrepiti vezi med ozemlji in njihovo povezovanje s spodbujanjem sodelovanja in izmenjav ter
- okrepiti usklajenost politik EU s teritorialnim vplivom.

S poudarjanjem teritorialne kohezije na medvladni ravni se je izkazalo, da je razprava dovolj napredna, da si je mogoče prizadevati za skupni pogled na umestitev kohezije v politike EU – po enoletnih pripravah je bila objavljena zelena knjiga, njen cilj pa je bil uskladiti mnenja in izoblikovati pot v prihodnje.

Prenos teritorialne kohezije na novo raven

Doslej so se kot tradicionalni temelj kohezijskega financiranja in analitične enote, na katerih je temeljila politika, uporabljale srednje velike regije držav članic, t. i. upravne regije na ravni 2 NUTS, ki jih je Eurostat opredelil kot regije s skupnim nizom parametrov.

Pri teritorialnem sodelovanju je potreben prožnejši pristop h geografiji, pri katerem se upoštevajo manjše in večje regije, kot sta povodje Donave in črnomska regija. Vendar se analiza ne konča pri tem; novi pristop h geografiji sprejema kot geografske značilnosti tudi ravni sodelovanja in omrežja ter daje novo razsežnost obravnavanju ureditve Evropske unije.

Argument, da potrebujemo teritorialno protiutež širokim sektorskim politikam na ravni EU, postaja čedalje pomembnejši, tako kot tudi dejstvo, da je treba politiko prilagoditi lokalni ravni, da lahko dobro deluje. To se že kaže pri nekaterih regionalnih programih, pri katerih celotni proračun prejmejo zadevna mesta in tako dobijo besedo pri zasnovi in izvajanju projektov. Poudarja se oblikovanje politike, ki temelji na kraju, pri čemer beseda „ozemlje“ opozarja organe, da morajo pred oblikovanjem politike poznati topografsko lego ozemlja. Treba je spremeniti načrtovanje sektorskih politik. Pri razvoju sektorskih politik bi bilo treba na vseh ravneh upoštevati vpliv, ki ga bodo imele na same regije. Kmetijstvo, inovacije, trajnostni razvoj – niso vsem prav isti čevlji.

V zeleni knjigi je ta pristop podrobneje opredeljen, pri čemer trdi, da mora prikrita pozornost, ki se namenja teritorialni koheziji, postati očitna – regionalno politiko je treba, kot pove že njen opis, uporabljati v različnih vrstah regij v običajnem pomenu te besede oziroma na ozemljih, če uporabimo drug izraz. Treba je spodbuditi subnacionalno osredotočanje in poudariti politike, ki „temeljijo na kraju“ in se povezujejo s sektorskimi politikami, kot sta trajnostni razvoj in dostop do storitev.

Zelena knjiga sicer predlaga prožnejšo geografijo, vendar ne izpodbija nacionalne in regionalne pristojnosti na področju prostorskega načrtovanja in rabe tal. Kot pojasnjuje Danuta Hübner, komisarka za regionalno politiko: „Raziskati moramo nove oblike upravljanja, da bi dodatno okrepili težavno, a bistveno združevanje evropskega usmerjanja na visoki ravni in prilagajanja lokalnim potrebam in željam od spodaj navzgor.“

Raznolikost kot prednost in ne ovira

S spremembo gledišča se spremeni tudi filozofija – sodelovanje je ne samo prizadevanje za preseganje nacionalnih meja, ampak tudi pomemben korak h krepitvi.

Treba je pomesti s preprostimi stereotipi, kot so „mesta pomenijo produktivnost – podeželje pomeni prikrajšanost“, pa tudi s predstavo, da so nekatere topografije neločljivo povezane z nizkim BDP. Nekatera mesta so v težavah, nekatera podeželska območja cvetijo, teritorialno sodelovanje pa bi se moralo osredotočiti na to, da jih združi in regijam omogoči, da se ljudem, ki tam živijo, na splošno izboljša življenje.

Sredstva je treba usmeriti v zagnane sinergije, ki se lahko obnavljajo same in se po koncu projekta ali programa vrnejo v regijo. Pozornost je treba preusmeriti s podpiranja k spodbujanju možnosti za rast – sodelovanju za konkurenčnost.

Komisija se veseli vaših povratnih informacij, ki jih bo prejela v tem postopku razprave, ki bo trajal do konca februarja 2009. Obiščite spletno stran o zeleni knjigi: http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/index_sl.htm

Zelena knjiga z različnih vidikov

V izbranih intervjujih je osvetljeno, kako zeleno knjigo dojemajo različni ljudje, vključeni v regionalno politiko. Njihove prednostne naloge in stališča so povezani s poklici, ki jih opravljajo. Vsi izprašani so odgovarjali na dve enaki ključni vprašanji, da bi predstavili svoja različna gledišča. Tretje vprašanje so si izbrali sami, da glede na svojo vlogo osvetlijo glavne zadeve, s katerimi se ukvarjajo.

Danuta Hübner, evropska komisarka za regionalno politiko

1. Kako bo po vašem mnenju nova zelena knjiga o teritorialni koheziji spremenila dejansko stanje?

Zelena knjiga nam nalaga, naj upoštevamo vpliv politik, kot sta prometna ali kmetijska, na dejansko stanje. Sprašuje, kako doseči usklajen razvoj različnih ozemelj z izvajanjem različnih javnih politik, zlasti pa z evropsko kohezijsko politiko.

Politika mora biti povezovalna na vseh ravneh in zadovoljevati potrebe ljudi, ki živijo na primerno opredeljenih ozemljih.

Namen kohezijske politike je zagotoviti, da lahko ljudje čim bolj izkoristijo dane značilnosti ozemelj, na katerih živijo, zelena knjiga pa začne razpravo o tem, kako to doseči. V tem posvetovalnem obdobju smo prisluhnili ljudem in zbiramo njihove pripombe, vendar menim, da je treba upoštevati nekaj konkretnih vidikov.

Znova moramo razmisliti, kako opredeljujemo „ozemlje“ in oblikujemo politiko. Ljudje se vedno manj zadržujejo znotraj določenih upravnih mej – prevažajo se na delo ter nakupujejo in preživljajo prosti čas v oddaljenejših krajih – torej se spreminja njihov način življenja znotraj ozemelj. Hkrati so zaradi novih izzivov, kot so globalizacija, podnebne spremembe in migracija, potrebni notni evropski ukrepi, ki bi združili vse ravni oblikovanja politike.

Potrebujemo celostni pristop k oblikovanju politike na vseh ravneh; **javne politike morajo zadovoljiti potrebe ljudi na ozemljih, ki so ustrezno opredeljena.** Ta ozemlja so lahko različna – od lokalnih skupnosti do velemestnih območij, od čezmejnih regij do mednarodnih morskih bazenov ali porečij.

Potreben je napredek pri usklajevanju sektorskih in teritorialnih politik, čeprav bodo različne politike ostale avtonomne. Treba si je tudi prizadevati za nadaljnje partnerstvo pri krepitvi težavnega, a bistvenega združevanja evropskega usmerjanja na visoki ravni z opredeljevanjem lokalnih potreb in želja od spodaj navzgor.

Za boljše odločanje je potrebno boljše poznavanje naših ozemelj, vključno s teritorialno dinamiko, vplivi, scenariji itd. Podatki, kazalniki in metode morajo biti taki, da lahko zaznajo zapletenost vplivov, ki jih imajo politike lahko na dejansko stanje. Na tem področju potekajo nenehna prizadevanja, na primer znotraj programa ESPON.

2. Zdi se, da je ključna tema zelene knjige sodelovanje – katera vprašanja bi bilo treba po vašem mnenju razrešiti, da bi dosegli dejansko medregionalno in transnacionalno regionalno sodelovanje?

V preambuli Lizbonske pogodbe je poudarjeno, da je najpomembnejši cilj Evropske unije „graditi vse tesnejšo zvezo med narodi Evrope“ in „s skupnim delovanjem odstraniti pregrade, ki razdvajajo Evropo, in tako zagotoviti svojim državam gospodarski in socialni napredek“.

Da bi dosegli ta cilj, se moramo osredotočiti na sodelovanje, saj ovire ostajajo, ne glede na to, kako dobro uresničujemo notranji trg.

Upam, da bo zelena knjiga sprožila daljnosežno razpravo, v kateri bomo odkrili izzive, ki so skupni nekaterim vrstam regij in jih bo lažje reševati s sodelovanjem. Sodelovanje in izmenjava izkušenj med regijami sta lahko ključna za spodbujanje dinamičnega procesa regionalnega razvoja, usmerjenega v prihodnost.

Z upravljanjem na več ravneh se lahko izoblikuje trajnostno sodelovanje znotraj velikih transnacionalnih območij, kot so gorske verige, čezmejna strnjena naselja in skupna ozemlja na bolj lokalni ravni. Pri tem se zdijo evropska združenja za teritorialno sodelovanje, ki lahko vključujejo vse javne ravni, simbolično orodje EU.

3. Ali je razprava o teritorialni koheziji prenatrjena, glede na to, da Lizbonska pogodba, v kateri je zapisana, še ni podpisana?

Razprava ni prenatrjena – pomembno je razumeti, da koncept teritorialne kohezije ni nov. V zvezi s tem so Evropski parlament, pristojni ministri za razvoj mest in teritorialno

kohezijo na neformalnem srečanju v Leipzigu leta 2007 ter številna združenja, ki predstavljajo posebne vrste ozemelj, zaprosili Komisijo, naj pripravi knjigo o teritorialni koheziji. Zelena knjiga je naš odgovor.

Teritorialna razsežnost je že od vsega začetka bistvo kohezijske politike prek sistema upravičenosti, sistema razdeljevanja finančnih sredstev in načina organiziranosti načrtovanja programov. Vendar pa številni menijo, da je treba izboljšati zadovoljevanje teritorialnih potreb z javnimi politikami, čeprav trenutno ni trdnega soglasja o tem, kako to storiti.

Michel Delebarre, prvi podpredsednik Odbora regij od leta 2008, župan Dunkerqua

1. Kako bo po vašem mnenju nova zelena knjiga o teritorialni koheziji spremenila dejansko stanje?

Najpomembnejša prednost je začetek razprave. Ta pojem je bistven za naslednjih deset let razvoja Evropske unije. Kaj nam torej pomeni izraz teritorialna kohezija? Menim, da morajo imeti vsa ozemlja upanje za prihodnost in možnost, da izoblikujejo strategije, kakršne si želijo. To ne pomeni, da so vsa ozemlja enaka, bodo imela enako število malih in srednjih velikih podjetij ali enako raven infrastrukture. Vse regije se spopadajo z notranjimi težavami, povezanimi s teritorialno kohezijo in konkurenčnostjo. Menimo, da je treba vsem regijam omogočiti, da odigrajo svojo vlogo v „evropski družini“ kljub svoji raznolikosti in prav zaradi nje. **Pri razvoju EU ne smemo pozabiti na nobeno ozemlje ali pustiti, da zaostaja za drugimi.**

Podpreti moramo prostovoljno kohezijsko politiko, da bi dosegli teritorialno kohezijo. To ne sme biti politika, ki bo spravila v red vse politike EU, ki se po lastni volji niso spremenile ne glede na ozemlje, na primer politike na področju raziskav ali kmetijske politike. Kohezijske politike ali teritorialne kohezije ne smemo obravnavati kot nekaj, kar bo spravilo v red vse te druge politike. Zato je pomembno, da se to upošteva pri razmisleku o prihodnosti EU.

2. Zdi se, da je ključna tema zelene knjige sodelovanje – katera vprašanja bi bilo treba po vašem mnenju razrešiti, da bi dosegli dejansko čezmejno in transnacionalno regionalno sodelovanje?

Nihče ne ugovarja dodani vrednosti, ki jo Evropi prinaša teritorialno sodelovanje. Treba ga je okrepiti kot ključno orodje teritorialne kohezije.

Če pogledamo konkretno, so ob mejah ozemlja, ki nedvomno ponujajo največje priložnosti za prihodnji razvoj Evrope. Tam vplivamo na vsakdanje življenje ljudi. Tam so ovire na področju socialne varnosti in prometa, vendar verjamem, da jih bomo lahko premagali. EU mora ta proces še naprej obravnavati kot laboratorij za izgradnjo Evropske unije, prisotne v vsakdanjem življenju. Mislim, da je to zelo pomembno.

Vsi si želimo, da bi se uresničevala najboljša praksa, vendar to ni mogoče brez nekaj financiranja in evropskih predpisov. Jasno in glasno moramo povedati, da je za ljudi, ki so bili

Komisija upa, da bo s sprožitvijo razprave dosegla skupno razumevanje teritorialne kohezije in enotne evropske rešitve. Vendar moramo upoštevati postopek oblikovanja politike. Z Lizbonsko pogodbo bo cilj teritorialne kohezije postal jasen in opredeljen, vendar je treba to pogodbo najprej ratificirati. S prihodnjo kohezijsko politiko se bo poglobila teritorialna razsežnost razvoja; trenutno pa si zelo prizadevamo za uspešno uresničitev programa 2007–2013. Misliti moramo na prihodnost, a veliko lahko dosežemo z že veljavnimi pogodbami in predpisi.

izvoljeni, delajo v ustanovah in so vključeni v gospodarske in družbene vidike ozemelj, nepredstavljivo, da bi se sedanji cilj sodelovanja znova pretehtal po letu 2013. Izboljšave, da. Reforme, da. Ampak najboljše prakse si ni mogoče izmenjavati zastonj, poleg tega pa za ozemeljsko sodelovanje ne sme biti nikakršnih omejitev.

3. Kakšno vlogo bi morale imeti javne službe pri teritorialni koheziji?

V Lizbonski pogodbi je pojem javnih služb jasno povezan s teritorialno kohezijo, kar je tudi bistveni vidik vzpostavitve teritorialne kohezije. Vzemimo na primer direktivo o poštnih storitvah. Prepričan sem, da tega besedila ne bi mogli uporabiti, če bi ga predložili v predhodno preučitev ob upoštevanju potreb politike teritorialne kohezije, ker jim ne ustreza. Javne službe so razsežnost, ki jo je treba prilagoditi pojmu teritorialna kohezija. To bi Evropo lahko spodbudilo k reviziji številnih zadev, povezanih z javnimi službami. Želel bi si, da bi zelena knjiga to precej bolj poudarila.

Evropska družina – raznolikost vsake regije prispeva k skupni moči Evrope.

Andreas Faludi, profesor sistemov prostorskega načrtovanja v Evropi na Raziskovalnem inštitutu OTB za stanovanjske študije, urbanizem in mobilnost Univerze v Delftu, častni član Kraljevega inštituta za načrtovanje mest (Royal Town Planning Institute, RTPI, Združeno kraljestvo) in Zveze evropskih visokih šol za prostorsko načrtovanje (AESOP)

1. Kako bo po vašem mnenju nova zelena knjiga o teritorialni koheziji spremenila dejansko stanje?

Ker je zelena knjiga o teritorialni koheziji dokument za razpravo, se ne pretvarja, da je namenjena „spreminjanju dejanskega stanja“, se pa seveda lahko vprašamo, kakšni bi lahko bili učinki razprave, ki jo bo spodbudila. Tako predvidevam, da bo več pozornosti namenjene temu, kje ljudje živijo, kje imajo podjetja sedeže, kje so lokalne skupnosti ali regije glede na svoje partnerje, konkurenco, trge itd. Povedano drugače, več pozornosti bo namenjene „geografskim zadevam“, kot je ustrezno navedeno v strateških smernicah Skupnosti, in **upam, da bodo zaradi zelene knjige javni in zasebni subjekti združili moči za boljše razumevanje geografije** in tega, kako upoštevati svoje geografske položaje. Na osnovi tega lahko izboljšajo tudi medsebojno razumevanje ter svoje posamezne in skupne politike.

2. Zdi se, da je ključna tema zelene knjige sodelovanje – katera vprašanja bi bilo treba po vašem mnenju razrešiti, da bi dosegli dejansko čezmejno in transnacionalno regionalno sodelovanje?

Trenutno se teritorialna vprašanja in strategije oblikujejo znotraj institucionalne strukture, ki se je razvijala skozi stoletja in v kateri so skupnosti na dnu piramide, nacionalna država na vrhu, vmes pa je ena ali več plasti. To je tako trdno zakoreninjeno, da si težko kakor koli drugače predstavljamo sebe, svoje institucije ali kako organizirati demokratično legitimnost. Hkrati pa se stvarnost hitro spreminja, pri čemer številne povezave presegajo utrjene meje, ki so bile vzpostavljene

za vnašanje reda v ta sistem. Veliko je bilo doseženega pri spodbujanju izmenjav, vendar je ta struktura še vedno zelo trdna. Zato se odgovornost izraža v smislu „moje skupnosti“, „moje regije“, „mojega naroda“, „mojih volivcev“, enako pa velja tudi za politično legitimnost – kar je morda največji izziv za medregionalno in transnacionalno sodelovanje.

3. Zakaj je tako težko opredeliti teritorialno kohezijo – prvo vprašanje za razpravo, ki ga zastavlja zelena knjiga in je pogosto zastavljeno na razpravah?

Tako kot ekonomska in socialna kohezija, ki se enako izmikata preprosti opredelitvi, je tudi teritorialna kohezija krovni koncept. Michel Barnier, ki je bil kot komisar za regionalno politiko v obdobju 2000–2004 odgovoren za začetek razprave o teritorialni koheziji, je v zvezi z njo opredelil več elementov: vprašanje enakosti (priložnosti ali kakovost življenja ljudi ne bi smele biti bistveno odvisne od tega, kje ljudje živijo); konkurenčnost (regije in kraji vsak po svoje igrajo ključno vlogo pri rasti in ustvarjanju delovnih mest); trajnost in odgovorno vodenje. Ti elementi ustrezajo različnim in morda protislovnim zadevam, ki jih je treba vsako posebej opredeliti in po možnosti uskladiti. Teritorialna kohezija je torej vabilo na ples, ne pa sam ples.

Lambert van Nistelrooij, poslanec Evropskega parlamenta, poročevalec o zeleni knjigi o teritorialni koheziji in petem poročilu o napredku na področju kohezijske politike

1. Kako bo po vašem mnenju nova zelena knjiga o teritorialni koheziji spremenila dejansko stanje?

Rad bi poudaril, da so za učinkovitejše upravljanje ozemelj potrebne „horizontalne politike“ s celostnim pristopom. Proračuni in politike EU se na posameznem ozemlju dopolnjujejo. Zato podpiram pristop „povezovanje, sodelovanje in koncentracija“, za katerega se je odločila Komisija. Na podlagi tega se lahko izoblikuje pregled nad ravno rasti in bogastva v vsej Evropi. Če se države članice ter regionalne in lokalne oblasti odločijo za to, lahko skladi EU podprejo „razvojne vrhe“. Opažamo nove entitete regionalnega razvoja v čezmejnih in „metaregijah“, na primer v baltski regiji. Poleg tega razvoja je pri teritorialni koheziji poudarjeno tudi podpiranje trajnostne rasti in konkurenčnosti v vseh evropskih regijah. **Na razdeljevanje evropskih sredstev v prihodnosti bo vplival naš cilj, da si prizadevamo za skladno, večpolno in uravnoteženo Evropo.**

2. Zdi se, da je ključna tema zelene knjige sodelovanje – katera vprašanja bi bilo treba po vašem mnenju razrešiti, da bi dosegli dejansko čezmejno in transnacionalno regionalno sodelovanje?

Najpomembneje je, da se regije veliko naučijo druga od druge in si izmenjujejo izkušnje pri programih, kot so Regije za gospodarsko spremembo, Regije znanja in pobuda Evropski sosedski programi. Evropa ima močno tradicijo medregionalnega in čezmejnega sodelovanja. Javne in zasebne naložbe, odprto usklajevanje ali inovativni ekosistemi so sodobni koncepti, ki potrebujejo močno podporo. Regije in mesta so ozemeljsko izhodišče, na katerem se politike povežejo in dobijo dodano vrednost.

V obdobju 2007–2013 je bil tretji cilj (sodelovanje) finančno omejen. Predlagam spodbujanje tega cilja. Vpliv medregionalnega in čezmejnega sodelovanja je zelo velik, zato bi moral biti bolj izoblikovan.

3. Kako lahko Parlament prispeva k spodbujanju politične razprave o teritorialni koheziji ob nedavni objavi zelene knjige?

Na tej stopnji razprave o teritorialni koheziji bo Parlament predstavil nove in izzivalne zamisli, da bi spodbudil razpravo o prihodnosti kohezijske politike. „Teritorialno kohezijo“ bi morale zainteresirane strani dojemati kot horizontalen koncept, namenjen opredeljevanju teritorialnega vpliva kohezije in sektorskih politik na posamezno ozemlje.

Zato mora Evropski parlament vztrajati pri zahtevi po objavi bele knjige o teritorialni koheziji, ko bo Komisija končala posvetovalni postopek. Samo tako se bo „teritorialna kohezija“ lahko prenesla v konkretne predpise, ki bi jih bilo treba vključiti v naslednji zakonodajni paket o strukturnih skladih za programsko obdobje po letu 2013. Prepričan sem, da bo Evropski parlament zaščitil teritorialno razsežnost naših politik bolj kot v preteklosti. To bo pristop za celoten evropski prostor, ne samo za revnejše regije!

Inovativni ekosistemi – sodelovanje in izmenjava najboljših praks prispevata h konkurenčnosti.

Jesús Bedoya Vega, namestnik generalnega direktorja za gospodarstvo na kantabrijskem regionalnem ministrstvu za gospodarstvo in finance

1. Kako bo po vašem mnenju nova zelena knjiga o teritorialni koheziji spremenila dejansko stanje?

Zelena knjiga je zelo zanimiv dokument, ki spodbuja razmislek in sproža razpravo o konceptih, povezanih s teritorialno kohezijo. Vendar pa v praksi napredek te razprave ovira pomanjkanje konkretnih zamisli in rešitev glede finančnih vidikov, saj so ti bistveni za uresničevanje zamisli iz tega dokumenta.

2. Zdi se, da je ključna tema zelene knjige sodelovanje – katera vprašanja bi bilo treba po vašem mnenju razrešiti, da bi dosegli dejansko čezmejno in transnacionalno regionalno sodelovanje?

Pomembno je, da se najprej opredelijo in določijo narava in značilnosti vseh vrst sodelovanja. Izzivi, težave in rešitve, povezani s čezmejnim sodelovanjem, niso enaki izzivom transnacionalnega ali medregionalnega sodelovanja. Kultura sodelovanja je tradicionalno ukoreninjena na mejah sosednjih regij, in zato se bo zavzemanje subjektov za transnacionalno sodelovanje povečalo le, če se bodo uspešno okrepila in utrdila uveljavljena področja sodelovanja.

3. Kako ocenjujete transnacionalno sodelovanje v jugozahodni Evropi, v kateri vaša regija deluje kot organ upravljanja?

Moja ocena je zelo pozitivna; v zadnjih letih je bil dosežen precejšen napredek. Ta napredek je omogočil, da je več kot 500 organizacij iz jugozahodne Evrope organiziralo skupne projekte sodelovanja, čeprav pred tem niso imele izkušenj s sodelovanjem. To je dejanski uspeh sodelovanja.

Zdravstvo, eno od področij, ki mu lahko koristi čezmejno sodelovanje.

Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje (EZTS) – podpiranje ciljev zelene knjige

„Bistvo teritorialne kohezije je prilagajanje trenutnim razmeram in izzivom. Je evropski model za trajnostno rast in zaposlovanje,“ je povedala Danuta Hübner, komisarska za regionalno politiko, ob začetku razprave o prihodnosti kohezijske politike.

■ EZTS – odpravljanje ovir za čezmejno sodelovanje.

Zelena knjiga o teritorialni koheziji govori o skladnem razvoju po vsej EU in zagotavljanju, da lahko ljudje čim bolj izkoristijo dane značilnosti regij, v katerih živijo. Zagovarja trditev, da je konkurenčnost odvisna od povezovanja z drugimi ozemlji za usklajeno in trajnostno izkoriščanje skupnih sredstev – vendar se lahko razmere zapletejo, če naj bi si ta skupna sredstva delile različne regije ali bi se delila prek meja držav članic. Da bi olajšala pot do teritorialnega sodelovanja, je Komisija uvedla EZTS, katere cilj je poenostaviti upravljanje in finančno nadzorovanje teritorialnega sodelovanja v Evropi.

Kaj je EZTS?

Koncept EZTS je bil opredeljen z uredbo iz leta 2006 kot odgovor na pritiske čezmejnih evroregij in podobnih organizacij, ki so zahtevale pravno podlago za svoje sodelovanje. V EZTS morajo sodelovati subjekti iz vsaj dveh držav članic – sodelujejo pa lahko tudi člani iz držav zunaj EU. Vključeni so lahko subjekti s katere koli ravni oblasti, regionalne ali lokalne oblasti, združenja ali druge javne organizacije.

Namen ustanovitve EZTS mora biti opravljanje ene od naslednjih glavnih vrst dejavnosti. Lahko se ukvarja z izvajanjem evropskih programov ali projektov teritorialnega sodelovanja. Lahko se posveča izvajanju drugih ukrepov teritorialnega sodelovanja, ki jih sofinancira EU. Lahko pa opravlja tudi druge dejavnosti, ki niso povezane s projekti, ki jih financira EU.

Kakšne so koristi oblikovanja EZTS?

Pristop h kohezijski politiki postaja bolj decentraliziran: cilj programov za obdobje 2007–2013 je vključiti javne organizacije na subregionalni ravni in tako spodbuditi upravljanje na več ravneh. Organizacije bodo z združevanjem in vzpostavitvijo pravne osebe jasneje nastopale – ponuja se jim dodatna možnost za sodelovanje pri izvajanju programov v enakopravnem položaju z regionalnimi ali nacionalnimi vladami.

Zapleteni postopki ob ustanavljanju EZTS so lahko odbijajoči – ko pa združenje začne delovati, za čezmejno sodelovanje ni več ovir, kot so različni pravni sistemi, upravne strukture in kulture, saj deluje pod enim okriljem in v skladu z enim standardnim nizom predpisov. Ta celostni pristop daje udeležencem pravno priznano podlago za usklajevanje različnih ravni in oblik uprave, saj jim določa zavezujočo pravno strukturo. Tako so dovolj veliki ter imajo politično zavezanost in vire, najpomembneje pa je, da znajo izkoriščati znanje in izkušnje za razvoj in izvajanje teritorialnih strategij, ki temeljijo na oceni dejanskih potreb.

EZTS v ustanavljanju

Sodelovanje med Galicijo (Španija) in severom Portugalske je transnacionalno sodelovanje med regijami, kot potrjuje združenje Eixo Atlántico.

Začetki združenja Eixo Atlántico, v katero je vključenih 34 mest iz Galicije in severne Portugalske, segajo v leto 1992. Sprva je bilo namenjeno usklajevanju vlog za financiranje regij na podlagi pobude INTERREG. To poslanstvo se je hitro razširilo na spodbujanje politične razprave o čezmejnih strategijah za trajnostni razvoj.

Čeprav je bila ta pot včasih težavna – ker pred EZTS ni bilo čezmejnega pravnega okvira, se je drugim upravnim ravnam zdelo, da združenje vdira na njihovo področje dejavnosti – je regionalno združenje uspešno. 15 let po ustanovitvi deluje znotraj proračuna, pripravlja se na oblikovanje EZTS, uresničuje strategije, kot je lokalna digitalna agenda i2020 za spodbujanje novih tehnologij, ima pa tudi službo za študijske zadeve, ki omogoča povezovanje raziskovalcev v mreže.

S konference o teritorialni koheziji v Parizu

Teritorialna kohezija – zdi se nam, da si jo želimo, vendar nismo prepričani, kaj pomeni

Ali se sodelovanje in konkurenčnost medsebojno izključujeta? Bi bilo treba kohezijska sredstva nameniti podpiranju ozemelj, ki zaostajajo glede na BDP, ali spodbujanju središč odličnosti? Kako uporaben kazalnik je BDP? To je samo nekaj vprašanj, zastavljenih na konferenci o teritorialni koheziji in prihodnosti kohezijske politike. Potekala je v Parizu 30. in 31. oktobra, privabila pa je več kot tisoč odposlancev iz številnih držav članic in govornikov s političnega, akademskega in znanstvenega področja. Panorama se je udeležila konference in pripravila poročilo iz Pariza o temah razprave, delavnicah, ki so potekale ob konferenci, in sklepni okrogli mizi.

Govorniki so se strinjali, da koncept teritorialne kohezije ni preprost, zaradi česar je razprava še pomembnejša. Čedalje bolj je potrebno soglasje, kaj ta zamisel sploh pomeni in kako se lotiti njenega udejanjanja v praksi, glede na to, kako pomemben je ta izraz v Lizbonski pogodbi. Čeprav ta pogodba še ni ratificirana, so vsi govorniki izrazili upanje, da bo podpisana, zaradi česar pa bi bilo treba oblikovati opredelitev in dolgoročno vizijo pojma teritorialna kohezija.

Hubert Falco, francoski državni sekretar za prostorsko načrtovanje, je ob odprtju konference poudaril, da je potrebna širša razprava, pri kateri naj sodelujejo vsi, ki so dejavno vključeni v delo, in vsi posamezniki, ki bi radi izrazili svoje mnenje. „Ta konferenca je dokaz naše pripravljenosti za dialog na vseh ravneh od lokalne do evropske, povzetek današnje in jutrišnje izmenjave mnenj pa bom predstavil na srečanju ministrov 25. in 26. novembra v Marseillu,“ je pojasnil, ko je odprl konferenco. Javno posvetovanje bo trajalo do konca februarja 2009.

Zadnji dan se je začel s povzemanjem ugotovitev z različnih delavnic, govorniki pa so dobili priložnost, da odgovarjajo na vprašanja iz dvorane. Sklepna okrogla miza je bila posvečena predvsem prihodnosti kohezijske politike, na njej pa so svoje mnenje med drugim predstavili komisarka za regionalno politiko Danuta Hübner, Pierre Dartout (medresorski delegat za prostorsko načrtovanje in konkurenčnost ozemelj, Francija) in Mario Pezzini, namestnik direktorja za javno upravo in teritorialni razvoj Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD).

Sprožitev razprave, „odpiranje Pandorine skrinjice“

Vpliv globalizacije na finančne trge, za katere zdaj lahko priznamo, da so občutljivi, podnebne spremembe, demografska gibanja – vse to poudarja potrebo po prilagajanju nastajajočim razmeram v vseh regijah po EU.

Odposlanci, ki so se zbrali v glavni konferenčni dvorani, so slišali precej enotno oceno, čemu se je treba izogniti, kaj teritorialna kohezija ne bi smela biti: skladov ne bi smeli obravnavati kot nadomestilo za odpravo škode, ki so jo povzročile nepremišljene sektorske politike. „**Ozemlje je treba upoštevati na vseh stopnjah oblikovanja sektorskih politik, če nočemo zapravljati časa,**“ je dejal Michel Delebarre, podpredsednik Odbora regij. Po njegovih besedah je Odbor trdno odločen, da teritorialna kohezija ne sme biti orodje za odpravljanje škode, ki so jo povzročile težave, izhajajoče iz izvajanja drugih politik.

Mnenja govornikov o tem, kaj naj bi bila kohezija in kako doseči njene cilje, so se razlikovala, vsi pa so se strinjali, da je razprava pri tem bistvena, čeprav zapletena, in da je treba poiskati odgovore na vprašanja, kot so: Teritorialna kohezija, da ali ne? Kaj financirati in za koga? Povezovalne ali sektorske politike? Kakšna je vloga upravljanja na več ravneh? Kako se teritorialna kohezija vključuje v druge politike? Jan Olbrycht, član odbora REGI Evropskega parlamenta, je sprožitev te razprave primerjal z odpiranjem Pandorine skrinjice in zatrdil, da je treba to temo kljub njeni spornosti načeti in razjasniti. „Razprava je koristila državitvornosti in je učni proces dobrega upravljanja v novih državah članicah,“ je še dodal.

Kohezija in skupna kmetijska politika

Polovica Evrope je v glavnem podeželsko območje, na katerem živi približno 20 % prebivalstva: za srednjo in vzhodno Evropo je značilen večji delež podeželskih območij, ki se morajo hkrati spopadati z izzivi migracije in modernizacije. Izkoriščanje podeželskih območij se spreminja. Njihova vloga v posameznih državah članicah se razlikuje, pogosto zaradi geografskih značilnosti ali nacionalne politike. **Nekaj pa drži za vso EU – med podeželskimi regijami so razlike v BDP na prebivalca največje.**

Po napovedih Komisije se bo do leta 2014 število delovnih mest v kmetijstvu zmanjšalo za pet milijonov. Vendar pa z gospodarskega vidika podeželskih regij ne smemo sistematično obravnavati, kot da nazadujejo.

Primer dveh obravnavanih tem:

- skupna kmetijska politika (SKP) ima nesporno teritorialno razsežnost, zlasti če upoštevamo status območij z omejenimi možnostmi, kmetijsko-okoljske ukrepe, pobudo LEADER in to, da so različne vrste proizvodnje močno povezane z geografskimi značilnostmi.

Vprašanja: Ali bi bilo treba glede na to okrepiti teritorialno razsežnost SKP? Ali bi morala SKP prispevati h koheziji? Ali bi morali oblikovalci politike upoštevati študije o teritorialnem vplivu?

- Podeželska območja se spopadajo s številnimi izzivi, od katerih nekateri izhajajo iz SKP in kohezijske politike. Za zaplete, ki jih doživljajo države članice, je najbrž delno kriva nejasna razdelitev ciljev in področja uporabe med kohezijsko politiko in politiko razvoja podeželja.

Vprašanja: Ali bi bilo treba oceniti ukrepe kohezijske politike, ki prispevajo k razvoju podeželskih ozemelj? Ali bi morali imeti evropsko politiko, namenjeno samo vprašanjem podeželja? Ali bi bilo treba znova oceniti upravljanje regionalnih skladov? Kako zagotoviti večresorsko upravljanje in upravljanje na več ravneh?

Trajnostni razvoj

Eden od največjih izzivov, s katerimi se trenutno spopada Evropa, je vzpostavitev gospodarskega sistema, ki združuje konkurenčnost, omejitve v zvezi z ogljikom in zanesljivo oskrbo z energijo. Pospeševanje obnovljivih virov energije pomeni bistven premik od sorazmerno nepomembne do množične proizvodnje. Izziv za kohezijsko politiko je uskladiti cilje lizbonske strategije, ki poudarja rast in zaposlovanje, s cilji göteborgske strategije, ki se osredotoča na trajnostni razvoj.

K nadzorovanju emisij plina bodo pripomogli sistem trgovanja z emisijami, spodbujanje obnovljivih virov energije, izboljšanje energijske učinkovitosti ter tehnike zajemanja in shranjevanja CO₂. **Države članice si očitno želijo, da bi se pri opredeljevanju ciljev, ki se zahtevajo od njih, upoštevali ozemeljski dejavniki na nacionalni ravni.**

Spremembe podnebja in njihov učinek se bodo gotovo razlikovali med posameznimi regijami, sposobnost ozemelj za spopadanje z njimi pa bo odvisna od njihovih geografskih značilnosti ter strateških in zgodovinskih odločitev glede prostorskega načrtovanja, energetskega politik in gospodarskega razvoja.

Vprašanja vključujejo:

- Zakaj je treba raznolikost in možnosti posameznih ozemelj obravnavati kot pomembne okoliščine v boju proti podnebnim spremembam?
- Ali je posredovanje javnih organov na ravni Skupnosti, nacionalni in lokalni ravni odločilno v boju proti podnebnim spremembam?
- V kolikšnem obsegu je uspeh teritorialnih strategij za trajnostni razvoj odvisen od združevanja göteborgske in lizbonske strategije?

Teritorialna kohezija in upravljanje

Panorama se je udeležila delavnice o upravljanju, na kateri je bila ena glavnih točk težava v zvezi z opredelitvijo ozemlja: upravno ozemlje kot upravna enota ali ozemlje samo? Če samo ozemlje, ali vključno z ljudmi, ki živijo na njem, ali ne? Tudi upravljanje ima v posameznih državah članicah različne pomena. „Zakaj na univerzah ni predmetov o upravljanju?“ se je vprašal Jean Marie Beaupuy, francoski poslanec Evropskega parlamenta.

Razpravljalo se je o sodelovanju med različnimi ravni upravljanja in sodelovanju med ozemlji. Beaupuy meni, da je upravljanje najboljšo, kadar vključuje obvezno institucionalno upravljanje in upravljanje na podlagi partnerstva, pri katerem sodelujejo prostovoljne organizacije, ki presegajo upravne zahteve pri izpolnjevanju potreb državljanov. „S takim sodelovanjem je mogoče odkriti subjekt, opredeliti težavo, sprejeti načrt ukrepanja in ukrepati,“ je dejal in dodal, da glavna težava ni potreben denar, ampak človeška narava: „Nujno je ljudi prepričati, da delitev moči ni grožnja.“

Nekatere države članice razumejo ustanavljanje sodelovalnih interaktivnih skupin med obmejnimi regijami kot grožnjo, zaradi

katero so do tega zadržane. Vendar smo na konferenci izvedeli, kako je s čezmejnimi sodelovanjem med regijami na podlagi Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS) mogoče doseči veliko za uresničitev skupnih ciljev. Peter Udvardi, direktor enega prvih EZTS v EU Ister Granum, je pojasnil, kako so zadevne regije na Madžarskem in Slovaškem z odprtimi rokami izkoristile priložnost za ustanovitev EZTS. „Pomanjkanje skupnih institucij je zadrževalo razvoj regije.“ Njihov svetovni odbor sestavljajo predstavniki treh največjih družb, ki so najpomembnejše delodajalke na tem območju, treh industrijskih in trgovinskih zbornic ter štirje člani regionalne skupščine nevladnih organizacij. Sodelovanje vključuje logistiko, televizijsko in radijsko oddajanje, industrijo, zdravstveno varstvo, v zvezi s katerim so vzpostavili regionalni sistem, in turizem s tematskimi potmi, ki se vijejo po vseh regijah.

Ob razpravi o strategiji EU za baltsko regijo je **Colin Wolfe, vodja enote DG REGIO za teritorialno sodelovanje**, na odru takole povzel občutke: „**Kohezija pomeni preseganje razdalje, delitve in neenakosti.**“

Vprašanja vključujejo:

- Ali bi morali imeti svet ministrov za teritorialni razvoj na evropski ravni?
- Kako bi bilo treba spodbujati skladnost politik EU s teritorialnim vplivom, da bi podprle trajnostni razvoj na nacionalni in regionalni ravni?
- Kako okrepiti vseevropsko sodelovanje, da bi se pospešila povezljivost in teritorialno združevanje?

Kako je teritorialna kohezija vključena v lizbonski proces

Četrto poročilo o koheziji je pokazalo, da se povečuje tveganje za neravnovesje med ozemlji, ki izhaja iz zgotovitve rasti, inovacij in proizvodnje v najbolj dinamičnih regijah Unije. Zato je pomembno upoštevati, kako lizbonska strategija vpliva na različna ozemlja, in njihove možnosti, da izkoristijo to strategijo.

Večina se strinja, da je treba izboljšati ozaveščenost o ozemeljski raznolikosti in podrobneje preučiti merila, na podlagi katerih se presoja in opredeljujejo ozemlja, za opredeljevanje ciljev in uresničevanje lizbonske strategije.

S teritorialnim sodelovanjem se pospešujeta razširjanje in prenos dobre prakse, kohezijska politika kot celota pa s svojimi cilji in orodji pomembno podpira lizbonsko strategijo.

Vprašanja vključujejo:

- Če je uravnotežena širitev gospodarske dejavnosti bistvo ekonomske, socialne in teritorialne kohezije, kakšna je potem vloga javnih organov pri zagotavljanju, da se priložnosti za izkoriščanje možnosti vseh evropskih ozemelj v celoti izkoristijo?
- Ali lahko teritorialna kohezija pomaga EU pri doseganju njenih ciljev rasti in zaposlovanja?
- Katere inovacijske politike je treba uvesti, da bi se izognili tehnološki vrzeli med ozemlji z boljšimi možnostmi in manj naprednimi ozemlji?
- Ali se vam zdi, da bi morale regionalne inovacijske strategije, ki so prilagojene ugotovljenim prednostim in slabostim ter lokalnim partnerstvom, postati standard za regionalno politiko?

Kako naprej?

Zadnje zasedanje je bilo bolj kot iskanju odgovorov in rešitev posvečeno postavljanju vprašanj, vendar so bila ta natančneje usmerjena in opredeljena. Očitno se je pripomba, s katero je prejšnji dan razpravo začela Katarina Mathernova, namestnica generalnega direktorja DG REGIO, da je „koncept **teritorialne kohezije težko opredeljiv, vendar pridobiva vedno večji pomen**“, izkazala za resnično.

Čeprav Lizbonska pogodba, v kateri je zajet pojem teritorialna kohezija, še ni ratificirana, se je na konferenci izkazalo, da je odziv na to temo velik ter da različnih mnenj in skrbi ni malo: kako zelo bo teritorialno sodelovanje vplivalo na pristojnost držav članic? Če naj se pri načrtovanju vseh politik na vseh ravneh upoštevajo teritorialna kohezija in značilnosti posameznih ozemelj, kako to dejansko storiti? „Krajevna podlaga“, „boljši kazalniki“, „natančnejši ogled zemljevida“, „skladi naj ne veljajo za prvo pomoč“, „sodelovanje in konkurenčnost z roko v roki“: ta tema bo nedvomno še v središču številnih razprav, čas za zeleno knjigo Komisije in javno posvetovanje o njej pa je pravi.

Meje niso ovira za teritorialno kohezijo.

Kje torej smo? Andreas Faludi, profesor sistemov prostorskega načrtovanja na Tehnični univerzi v Delftu, je poudaril, da je zdaj pravi čas za oblikovanje smernic in predpisov, ter pozval k nadaljevanju „pragmatičnega načrtovanja politik“, pri čemer naj transnacionalne in subnacionalne komisije za preverjanje sistematično ocenjujejo učinke, kohezijske politike pa naj se dosledno izvajajo na vseh ravneh.

Opredeliti besedo „ozemlje“ ni preprosto: ta izraz se po eni strani nanaša na koncept nacionalnih držav, države namreč niso države, če nimajo ozemlja – po drugi strani pa se ozemlja zdaj pojavljajo kot posledica človeškega namena. Faludi je pojasnil, da „sta ti dojemaj v navzkrižju,“ in dodal, da države članice zelo težko prepustijo svoje pristojnosti transnacionalnim skupinam.

Čeprav države članice težko verjamejo, da bi lahko sodelovanje med regijami izboljšalo konkurenčnost in življenje njihovih državljanov, imajo tisti oblikovalci politik, ki so o tem že prepričani, težave z ocenjevanjem dejanskega vpliva tega sodelovanja. Z BDP-jem, ki se najpogosteje uporablja kot kazalnik, ni mogoče dovolj natančno opisati razmer. Kot je pojasnila Mathernova, imajo lahko kazalniki normativno ali opisno nalogo; v prvi kategoriji bo BDP še naprej najpomembnejši zaradi svoje učinkovitosti; v drugi kategoriji pa si Komisija v sodelovanju z Eurostatom prizadeva izboljšati razumevanje dinamike.

Nemogoče pa bo zadovoljiti vse. „Kazalniki so resnično težavni, saj vsako državo članico zanima, kakšne koristi bo imela od tega,“ je dejal Faludi.

Komisarka Hübner pa je pojasnila: „Imamo notranji trg, ki je oblikovan za konkurenco, in stabilen makroekonomski okvir evroobmočja. Potem pa imamo kohezijsko politiko, ki spoštuje socialno-ekonomsko skladnost in podpira solidarnost. **Potrebujemo eno kohezijsko politiko, ki bo odgovarjala vsem družbam, ozemljem in regijam. Enotna valuta, enotni trg, enotna kohezijska politika.**“

V senci posojilne krize

Čeprav si med pripravo konference tega nihče ni predstavljal, bi kaos na finančnih trgih lahko ogrozil na tisoče inovacijskih projektov po vsej Evropi ter močno vplival na zaposlovanje in posle.

Michael Ralph, predstavnik Vladimirja Špidle, komisarja za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti, je bil zaskrbljen, da bi kriza lahko ogrozila dosežke lizbonske strategije. „Za spodbujanje naših delavcev in podjetij je treba uporabiti socialne sklade – to je nujno za rast v prihodnosti. **Vedno se moramo zavedati, da so v recesiji najbolj prizadeti najšibkejši.**“

Alain Rousset, predsednik združenja francoskih regij, je na uvodnem tiskovnem srečanju pred začetkom konference poudaril nevarnost začaranega kroga. Pozval je h kratkoročnemu financiranju, da bi podjetja in raziskovalne ustanove v EU lahko prebrodili naslednje leto ali dve. „Že danes je treba omejiti vpliv in trajanje finančne krize. Tvegamo ustavljanje posojilnih naložb, saj se je ustavilo delo na področju inovacij, ker ni posojil.“ Boji se, da banke ne bodo posredovale, če javna posojila ne bodo zadoščala.

Predstavniki Komisije so na konferenci zagotovili, da se uvajajo finančni ukrepi za olajšanje razmer v državah članicah.

Kakšno pa je bilo mnenje udeležencev konference?

„Konferenca je bila zelo dobro organizirana in zanimiva, nastopili so dinamični govorniki. Čeprav so bistvene točke zdaj jasnejše, bi bilo zanimivo slišati mnenja tistih, ki se ne strinjajo s pojmom kohezija in njeno ozemeljsko razsežnostjo. Bilo bi zanimivo, če bi bila razprava pestrejša.“

Concha Játiva Sevilla – uslužbenka na področju regionalne politike Generalnega direktorata za gospodarstvo provincialne vlade Valencije.

Kako razumete ozemlje?

IT
Territorio – ozemlje z upravo in mejami

DE
Gebiet – območje
Territorium – ozemlje in ljudje na njem

FI
Alue – območje

FR
Territoire – ozemlje in ljudje na njem

EN
Territory – ozemlje v lasti, nekaj, kar nekemu pripada
Terrain – zemljišče, zlasti glede na fizične lastnosti

EL
Έδαφος – zemljišče; kos zemlje, površina

Koledar dogodkov REGIO

Datum	Dogodek	Kraj
5. in 6. februar 2009	Konferenca za zainteresirane strani o strategiji EU za baltsko regijo http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/events_en.htm	Rostock, (Nemčija)
Od 9. do 13. februarja	Generalni direktorat Evropske komisije za energijo in transport, evropske institucije in glavne zainteresirane strani na področju trajnostne energije skupaj organizirajo tretji Evropski teden trajnostne energije (EUSEW) http://www.fedarene.org/events/Fedarene_events/Eusew_2009/Eusew2009_events.htm	Bruselj in druga evropska mesta
Konec februarja	Obdobje javnega posvetovanja o zeleni knjigi o prihodnosti teritorialne kohezije je končano – analiza rezultatov posvetovanja predvidena do konca pomladi	
Od 21. do 24. junija	Konferenca ISPIM – Prihodnost inovacij, ki jo organizira ISPIM, gosti avstrijska zvezna gospodarska zbornica, podpira pa jo DANUBE – Evropski programi za usposabljanje, raziskave in tehnologijo ter svetovanje na področju strategij in inovacij http://conference.ispim.org/	Dunaj (Avstrija)
Od 25. do 29. avgusta	49. letni kongres Evropskega združenja za regionalno znanost (European Regional Science Association) http://www.ersa.org/spip.php?rubrique2	Łódź, (Poljska)

Oglasite se

Posvetovalni postopek o zeleni knjigi o teritorialni koheziji se bo končal konec februarja, Komisijo pa zelo zanima vaše mnenje o tej temi.

Spletno stran, ki je posvečena posvetovalnemu postopku ter na kateri lahko preberete besedilo zelene knjige in poveste svoje mnenje, najdete na tej povezavi.

http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/index_sl.htm

Več informacij o tem, kako poslati komentar in s kom stopiti v stik za več informacij, ter zadevno referenčno gradivo najdete na tej povezavi:

http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/consultation_sl.htm

Prejeti prispevki bodo objavljeni na spletnih straneh. Pomembno si je prebrati posebno izjavo o varstvu podatkov na tej strani, saj so v njej objavljene informacije o ravnanju z vašimi osebnimi podatki in prispevkom.

REGIO in mreže

Prihodnost baltske regije

Komisija je vse povabila, naj povedo svoje mnenje in prispevajo k osnutku strategije za baltsko regijo na spletni strani, posvečeni tej strategiji. Obdobje javnega posvetovanja se je začelo v začetku novembra, trajalo pa je do konca leta 2008. Prispevki bodo objavljeni na spletnih straneh. Strategija si bo prizadevala, da bi regija postala okoljsko trajnostna, uspešna, dostopna, privlačna, varna in zanesljiva. Posvetovalni dokument zastavlja vprašanja, kako najbolje usmeriti financiranje, kako uskladiti potrebe okolja z razvojem in rastjo regije ter kako organizirati racionalnejše izkoriščanje morja. Za reševanje teh in drugih vprašanj bo potrebnih čim več pozitivnih prispevkov – to področje je namreč izjemno zapleteno. Vključenih je osem držav članic, Norveška in del Ruske federacije. Strategija bo končana in predložena Svetu kot sporočilo do junija 2009. Hkrati se bodo na Švedskem sestali organi za upravljanje programov kohezijske politike EU, da bi povezali ukrepe iz strategije z razpoložljivim financiranjem iz kohezijske politike. Ena od naslednjih številok revije Panorama bo v celoti posvečena baltski regiji. http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/baltic/consultation_en.htm

Regionalni letopis Eurostata

V regionalnem letopisu Eurostata za leto 2008 je na voljo pregled najnovejšega ekonomskega, socialnega in demografskega razvoja v 271 regijah 27 držav članic EU in regijah treh držav kandidatk (Hrvaške, Nekdanje jugoslovanske republike Makedonije in Turčije) ter štirih držav Efte (Islandije, Lihtenštajna, Norveške in Švice). Letopis Statističnega urada Evropskih skupnosti vsebuje najrazličnejše podatke z različnih statističnih področij ter poglavja o prebivalstvu, statističnih podatkih o mestih, BDP-ju, računih gospodinjstev, statističnih podatkih o strukturi podjetij, trgu dela, prometu, turizmu, znanosti, tehnologiji in inovacijah, zdravju, kmetijstvu, stroških dela in sektorski produktivnosti. <http://ec.europa.eu/eurostat>

Konferenca Mrežno povezovanje za rezultate (Networking for Results) in nagrade RegioStars 2009

Generalni direktorat Evropske komisije za regionalno politiko in druge službe Komisije bodo v sodelovanju z Odborom regij 16. in 17. februarja 2009 organizirali letno konferenco pobude „Regije za gospodarske spremembe“ z naslovom „Mrežno povezovanje za rezultate“. Cilj konference je več kot 500 udeležencem omogočiti, da se na devetih delavnicah povežejo v mreže in si izmenjajo dobre prakse za uresničevanje lizbonske strategije za rast in zaposlovanje na regionalni ravni. Regije se lahko z razpravo o evropski regionalni politiki in njenih instrumentih učijo druga od druge ter udeležajo primere dobre prakse in upravljanja v politikah in programih. Zbiranje prijav poteka od začetka decembra na spletni strani Info regio.

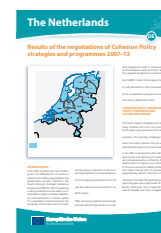
Evropska komisarka za regionalno politiko Danuta Hübner bo 16. februarja zvečer zmagovalnim regionalnim projektom podelila nagrade „RegioStars“ 2009, ki so namenjene razširjanju dobre prakse na področju evropskega regionalnega razvoja. http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/index_en.cfm

Skupaj za regije – Regionalna politika EU 2007–2013

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/working2008/work_sl.pdf
Dobre in slabe strani evropske regionalne politike. Na voljo v 22 jezikih.

Kohezijska politika 2007–2013 Informacije o državah

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/info_en.htm
Pregled nacionalnih prednostnih nalog za naložbe, dodeljenih finančnih sredstev in pričakovanega vpliva kohezijske politike v 27 državah članicah EU.

Na voljo v angleščini, francoščini, nemščini in jeziku(-ih) države članice.

Peto vmesno poročilo o ekonomski in socialni koheziji Rastoče regije, rastoča Evropa

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/interim5/com_2008_371_sl.pdf
Na voljo v 22 jezikih.

Kohezijska politika 2007–2013 Pripombe in uradna besedila

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_sl.pdf
Zdaj na voljo v 22 jezikih.

Celotna besedila zakonov, predlogov in uradnih dokumentov EU so na voljo na spletni strani

<http://eur-lex.europa.eu/sl/index.htm>

Spletni naslov

http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/recovery/

Finančna kriza – odgovor evropske kohezijske politike. Da bi izvedeli, kako kohezijska politika prispeva k načrtu Evropske komisije za oživitev gospodarstva, si poglejte novi razdelek na spletni strani Inforegio. Evropska komisija je 26. novembra kot odgovor na trenutno gospodarsko krizo in upočasnitev evropskega gospodarstva predstavila širok sanacijski načrt za Evropo. Prispevek evropske kohezijske politike k temu načrtu je precejšen. Sprejeta je bila vrsta zakonodajnih in nezakonodajnih ukrepov, da bi pripomogli k hitrejšemu dejanskemu uresničevanju projekta ter spodbudili zaupanje v evropsko gospodarstvo in dinamiko v njem.

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/regions2020/index_en.htm

REGIJE 2020: poročilo Komisije o prihodnjih izzivih, zdaj dostopno na spletnih straneh

Novo poročilo „Regije 2020“, ki ga je pripravil Generalni direktorat Evropske komisije za regionalno politiko, vsebuje prvo analizo perspektiv verjetnega regionalnega vpliva štirih največjih izzivov, s katerimi se spopada Evropa: globalizacije, demografskih sprememb, podnebni sprememb in oskrbe z energijo. V poročilu je na podlagi niza dejavnikov opisana stopnja ranljivosti evropskih regij za te izzive, preučena pa so tudi morebitna neskladja, ki bi jih lahko ti izzivi povzročili v EU. Ugotovitve bodo vključene v postopek razmišljanja o prihodnosti evropske kohezijske politike.

<http://www.interreg4c.eu/>

Program INTERREG IVC je del cilja evropskega teritorialnega sodelovanja, namenjen pa je povezovanju izkušenih regij z regijami, ki te izkušnje potrebujejo, ter omogočanju izmenjave znanja in najboljših praks. Spletna stran vključuje razpise, razpisno dokumentacijo za financiranje in informacije o kontaktnih točkah v vaši bližini.

<http://lisbon.cor.europa.eu/lisbon-monitoring-platform.html>

Platforma za spremljanje lisbonske strategije je razdelek spletne strani Odbora regij, ki preučuje odnos med kohezijsko politiko ter cilji rasti in zaposlovanja, poudarjenimi v lisbonski strategiji. Ima vrsto ciljev, med katerimi so opredeljevanje ovir, s katerimi se spopadajo lokalne oblasti pri uresničevanju strategije, in zagotavljanje pomoči tem oblastem pri iskanju realističnih rešitev, zagotavljanje osnove za argumente lokalnim in regionalnim oblastem pri nacionalnih razpravah ter spremljanje, kako vlade na regionalni in lokalni ravni prispevajo k nacionalnim programom reform v zvezi z vprašanjem rasti in zaposlovanja. Na spletni strani so na voljo predvsem analize in smernice.

Pri javnem posvetovanju ne gre brez vaših zamisli

Ta številka je namenjena analizi zelene knjige o prihodnosti teritorialne kohezije, ki jo je pripravila Komisija. Če še niste imeli časa, da bi prebrali to publikacijo, obiščite spletno stran, na kateri lahko preberete besedilo in v obdobju javnega posvetovanja poveste svoje mnenje. Opozarjamo vas, da se obdobje posvetovanja konča konec februarja, tako da imate zdaj priložnost, da izrazite morebitne zamisli, upe ali skrbi.

http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/index_sl.htm

Stiki

Raphaël Goulet
Avenue de Tervuren 41, B-1040 Bruselj
Faks (32-2) 2966 003
E-naslov: regio-info@ec.europa.eu
Spletni naslov: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

ISSN 1725-8278

© Evropske skupnosti, 2008
Razmnoževanje je dovoljeno z navedbo vira.

Natisnjeno v Belgiji

URAD ZA URADNE OBJAVE
EVROPSKIH SKUPNOSTI
L-2985 Luxembourg

Urad za publikacije
Publications.europa.eu